

LEGALITATEA UNIRII BASARABIEI CU ROMÂNIA, CONTESTATĂ DE CĂTRE RADA CENTRALĂ UCRAINEANĂ (MARTIE-IULIE 1918)

DOI: 10.5281/zenodo.2907494
CZU: 94(478)1918

Doctor în istorie, conferențiar universitar **Valentin BURLACU**
Institutul de Istorie

THE LEGALITY OF BASARABIA UNION WITH ROMANIA, CONTESTED BY THE UKRAINIAN CENTRAL RADA (March-July 1918)

Summary: Territorial conflict invoked by the Council of Ukraine in connection with event at 27 march, 1918, of the Union of Bessarabia with Romania, thought that was resolved. But from start Romania has needed to endure manifests invoked by Council of Ukraine, who has not accept this act of Union and contested with hostility this with lot of territorial pretensions about this territory.

Keywords: conflict, legitimacy, pretensions, manifest, relations, disengagement.

Rezumat: Odată cu votarea actului din 27 martie 1918 cu privire la Unirea Basarabiei cu România, conflictul teritorial provocat de Rada Ucraineană față de teritoriul dintre Prut și Nistru încă din vara anului 1917 părea a fi lichidat definitiv. În plan extern însă, chiar din primele zile, România a avut de înfruntat protestele vehemente ale Radei Centrale Ucrainene, care a primit cu ostilitate Unirea Basarabiei cu patria-mamă și a contestat legitimitatea actului din 27 martie/9 aprilie 1918, înaintând, în același timp, pretenții teritoriale față de acest ținut.

Cuvinte-cheie: conflict, legitimitate, neamestec, notă, pretenții, protest, relații.

În urma votării de către Sfatul Țării la 27 martie 1918 a Unirii Basarabiei cu România, diferendul provocat de Rada Ucraineană vizând teritoriul dintre Prut și Nistru încă din vara anului 1917 părea a fi aplanat. În fața celor două state vecine suverane – România și Ucraina – s-au deschis perspective largi de cooperare normală, pașnică, reciproc avantajoasă.

În plan extern însă, chiar din primele zile, România a avut de înfruntat protestele vehemente ale Radei centrale Ucrainene care a tratat cu ostilitate Unirea Basarabiei cu patria-mamă și a contestat legitimitatea actului din 27 martie/9 aprilie 1918, înaintând, totodată, pretenții teritoriale față de acest ținut.

Deja la 30 martie/12 aprilie 1918, încălcând propriile principii de neamestec în afacerile interne ale altor state și de recunoaștere a drepturilor popoarelor la autodeterminare, Rada Ucraineană a protestat pe lângă guvernul român, declarând că nu recunoaște hotărârea Sfatului Țării din 27 martie/9 aprilie 1918 [1, p. 163-164].

Într-o notă expediată guvernului român, la 31 martie/13 aprilie 1918, cabinetul de la Kiev a transmis rezoluția adoptată de Rada Ucraineană „cu privire la anexarea Basarabiei de către România”, în care aceasta declara că „nu recunoaște hotărârea Sfatului Țării privind incorporarea Basarabiei la România”, invocând motivul unui act care nu „exprimă voința tuturor

popoarelor locuind pe teritoriul Basarabiei”. Mai mult decât atât, Rada Ucraineană, în mod nejustificat, pretindea „ca regiunile Basarabiei unde populația s-a declarat sau se va declara ucraineană să fie reunite la Republica Ucraineană”. Pornind de la aceste pretenții neîntemeiate, Rada centrală Ucraineană protesta „contra acestui sistem de represalii și violare a drepturilor naționalităților care locuiesc în Basarabia”. Fără a admite că problema Basarabiei ar putea fi soluționată prin actul de la 27 martie/9 aprilie, Rada pretindea ca aceasta „să fie rezolvată cât mai repede posibil în acord cu Republica Democratică Ucraineană, cu condiția ca voința întregii populații din Basarabia să fie liber exprimată” [2, p. 274; 3, p. 221-222].

Astfel, contestând dreptul Basarabiei la autodeterminare, Rada pretindea la zonele populate compact de populația ucraineană, făcând aluzie la necesitatea organizării unui referendum în ținut.

La această notă lipsită de sens și de bază reală, guvernul român a răspuns cu demnitate la 7/20 aprilie 1918, respingând pretențiile anexioniste ale Ucrainei. Combătând conținutul și aserțiunile din nota ucraineană, guvernul român arăta că „Basarabia n-a fost anexată de către România”, ci „s-a unit cu Patria sa mamă, în virtutea unui vot exprimat aproape în unanimitate de către Sfatul Țării, adunare națională, legislativă a Republicii Moldovenești din Basarabia”.

Cât privește legalitatea organului legislativ basarabean, se afirma, făcându-se similitudine cu organul respectiv ucrainean, că „această adunare emană din voința națiunii și se găsește a avea astfel aceeași origine ca Rada centrală Ucraineană”, în consecință, ea reprezintă „la fel ca și Rada, o putere suverană care îi dă dreptul să ia hotărâri definitive și de aceeași importanță pentru popoarele Basarabiei, ca și acelea ale Radei pentru popoarele Ucrainei”. De asemenea, se menționa, că „Sfatul Țării a fost ales în mod liber într-o epocă când nu era deloc vorba de unirea cu România”, iar în condițiile reprezentării în Sfatul Țării a tuturor minorităților naționale „în proporția necesară importanței lor economice, minoritățile trebuie să se supună, ca în toate adunările deliberative, majorității” [3, p. 229].

În continuare, documentul atrăgea atenția cabinetului de la Kiev că nu există „nicio regiune din Basarabia unde populația să se fi declarat ucraineană și să fi cerut alipirea la Ucraina”, precum și asupra faptului „incontestabil că dincolo de Nistru există o numeroasă populație românească cu privire la care Basarabia Românească și în consecință România de astăzi ar putea invoca drepturi identice cu acelea pe care le revendică Ucraina cu privire la rutenii din Basarabia”. Or, se semnală în continuare, „cu ocazia păcii de la Brest-Litovsk, Ucraina n-a afirmat că are vreun drept asupra teritoriului Basarabiei, considerată de către ea însăși ca un stat în întregime distinct, de care o separă Nistrul, care a fost întotdeauna vechea frontieră a Moldovei și a provinciei rusești a Basarabiei de după 1812”. Concomitent, în același context, se preciza că „Basarabia este din punct de vedere istoric și etnic o țară românească și a aparținut Coroanei Moldovei din timpul formării acestui principat în secolul al XIV-lea până în momentul răpirii comise de Rusia țaristă în 1812” [3, p. 230].

Cât privește protestele Radei Centrale „contra unui sistem de represalii și violare a drepturilor naționalităților ce locuiesc în Basarabia”, guvernul român declara că „nu poate fi vorba de represalii” și că aceste informații sunt niște invenții ce emană de la persoane „care au avut interesul să inducă Rada centrală și guvernul ucrainean în eroare”. În consecință, „pentru Guvernul român chestiunea a fost hotărâtă definitiv prin votul legal din 9 aprilie (st. n.) al Sfatului Țării, vot care a servit de bază decretului M. S. Regele României, declarând Unirea celor două țări ca indisolubilă” [3, p. 230-231].

În final, guvernul român își exprima speranța că problemele dintre cele două țări se vor soluționa „stabilindu-se astfel relații amicale între cele două popoare vecine, care „vor avea în viitor mai mult de un singur interes comun” [4, p. 44].

Într-o discuție purtată cu premierul Marghiloman, emisarul ucrainean Galagane „vorbește de reclamațiunile ucrainene: „nu le cunosc – răspunde primul ministru, – dar ucrainenii pot fi siguri că vor fi tratați ca toți ceilalți cetățeni ai Basarabiei. Dar să nu uite că dacă sunt 60 000 ucraineni în Basarabia, sunt câteva sute de mii de români în Podolia de-a lungul Nistrului și că conform principiului naționalităților, putem să-i reclamăm ca compensație” [1, p. 164].

În afară de Ucraina, care făcea hotar comun cu România atunci, a mai ridicat obiecții nejustificate asupra unirii Basarabiei cu România și Rusia bolșevică. Astfel, în pofida „Declarației popoarelor din Rusia”, adoptată de guvernul bolșevic la 2/15 noiembrie 1917, prin care Lenin proclama egalitatea și suveranitatea popoarelor dezrobite din fostul imperiu și dreptul lor la autodeterminare până la separarea și formarea de state independente, noul comisar al afacerilor externe, G. V. Cicerin, a protestat pe lângă Puterile Centrale împotriva alipirii Basarabiei la România, probabil la instigările lui K. Rakovski, deoarece relațiile diplomatice ale Sovietelor cu România fuseseră rupte în ianuarie 1918. Diplomatul german von Kriege făcea cunoscut premierului Marghiloman la 14/27 aprilie 1918 acest protest și, după cum precizează omul de stat român: „Asupra Basarabiei, felicitări elogioase. Kriege nu vede nici o dificultate. Îmi citește protestarea lui Cicerin, pe care o cunosc, și pe care, ca și mine, nu o ia în serios. La Brest-Litovsk Rusia recunoscuse ființa Basarabiei ca stat independent” [1, p. 164]. Mai mult, este de menționat că și după unirea Basarabiei cu România, Rakovski, în calitate de principal consilier al lui Lenin, a coordonat o serie de operațiuni paramilitare de spionaj, sabotaj și terorism împotriva României. În aprilie 1918, regiunea Chișinău era împânzită de circa 2 000 de partizani bine înarmați care s-au dat la acțiuni teroriste, atacuri-surpriză împotriva administrației românești și a obiectivelor militare, asasinarea ofițerilor superiori, confiscarea proviziilor alimentare și a munițiilor [5, p. 42].

Între timp, conflictul latent cu Ucraina – căzută sub influența și, în parte, sub ocupația germană și unde fusese ales ca hatman, la 16/29 aprilie, generalul P. Skoropadski, înclinat către Puterile Centrale, a continuat. Schimbul de note între cele două guverne fiind reluat în lunile următoare, partea ucraineană menținându-și punctul de vedere anexionist.

Astfel, la 5 mai 1918 (stil vechi), guvernul Ucrainei a răspuns notei diplomatice expediate de cabinetul Marghiloman la 20 aprilie. Semnatarii documentului, președintele Consiliului de Miniștri, Th. de Lisoguby, și Ministrul Afacerilor Străine, D. Doroșesky, inserau motivele pentru care guvernul Ucrainei continua să nu recunoască „încorporarea Basarabiei” la România.

În primul rând, era contestată legitimitatea Sfatului Țării, afirmându-se că „organul reprezentativ provizoriu al Republicii Moldovenești din Basarabia s-a constituit în condițiile extraordinare în care țara se găsea în acea epocă și pentru acest motiv era în imposibilitatea de a urma modul general adoptat de organizarea normală a reprezentanței naționale”, care, oricum constituit, ar fi refuzat, printr-o întregă serie de dispoziții și acte, „cu o stăruință încăpățânată, orice supunere politică față de România”. Cât privește problema organizării politice definitive a Basarabiei, aceasta „aparține în mod exclusiv Constituantei convocată în condiții normale” [3, p. 231-232].

De asemenea, se invocau și alte motive asupra așa-zisei netemeinicii a Unirii din 27 martie 1918, precum pretinsa „garanție în formă scrisă din partea reprezentanților Puterilor Antantei guvernului Republicii Moldovenești din Basarabia, asigurând independența sa politică în raport cu România” care, chipurile, „a fost confirmată apoi de către guvernul român” [3, p. 232]. Documente inexistente în realitate. În același context, era denaturată misiunea invitării trupelor române în Basarabia [3, p. 232-233].

Nota de răspuns ucraineană contesta însăși modalitatea de adoptare a rezoluției Sfatului Țării din 27 martie 1918, afirmând că Unirea Basarabiei cu România s-a realizat sub dictatul armatei române. Astfel, hotărârea organului legislativ basarabean, în opinia liderilor ucraineni, a fost luată „sub presiunea stării de război impusă în mod riguros în acea perioadă de către puterea română în întreaga Basarabie și sub influența unei propagande în favoarea votului public, că rezoluția menționată nu poate fi considerată ca expresia voinței autentice a populației din Basarabia”. Documentul mistifica în continuare adevărul, afirmând că „reprezentantul oficial al autorităților române a pus în momentul votării „Sfatului Țării” cu privire la încorporarea Basarabiei la România – această chestiune sub forma unui ultimatum. S-a propus în mod categoric să se aleagă între unirea voluntară cu România în condiții avantajoase pentru Basarabia și anexare. S-a refuzat garantarea autonomiei Republicii Moldave, precum și ridicarea stării de război în scopul de a asigura Sfatului Țării libertatea.

Pentru discutarea chestiunii de o astfel de importanță ca încorporarea Basarabiei la România, reprezentantul autorităților române a acordat „Sfatului Țării” un termen de 3-4 ore și numai sub formă de concesiune s-a prelungit acest termen până la 24 de ore” [3, p. 233; 4, p. 45]. În contextul dat, este suficient să consultăm procesul verbal din 27 martie 1918, pentru a ne documenta că afirmațiile liderilor ucraineni nu corespund adevărului.

În baza falselor argumente invocate, guvernul ucrainean, reafirmând decizia sa de a nu recunoaște „drepturile României asupra Basarabiei”, va revendica „propriile sale drepturi asupra acestei regiuni”. Insistând „asupra încorporării Basarabiei care își păstrează autonomia, la Ucraina, care are toate drepturile în acest sens și ceea ce este de asemenea și voința mării majorități a populației Basarabiei”, liderii ucraineni își motivau revendicările sale „strategice și economice” pe pretensele „relații politice și economice strânse cu vecina sa apropiată, Ucraina”, stabilite în perioada când „Basarabia a făcut parte din Imperiul rus” și, ulterior, după revoluția rusă din 1917. Mai mult decât atât, contrar realităților demografice, autorii notei își argumentau pretențiile pe supoziția „că moldovenii nu constituie majoritatea populației din Basarabia, că această majoritate aparține popoarelor ne moldovenești, printre care se numără mulți ucraineni” [3, p. 234]. Astfel, dacă în prima notă ucraineană se insistă doar asupra unor zone populate de etnici ucraineni sau care se vor considera ucraineni, deja în cea de-a doua notă, Guvernul Ucrainei pretindea încorporarea întregii Basarabii.

Polemica între Kiev și Iași nu s-a oprit aici. La 6/19 iunie 1918 guvernul român a respins din nou pretențiile Ucrainei printr-o documentată argumentare de ordin geografic, etnic și istoric indubitabilă. Documentul expediat, semnat de șeful diplomației române, C. C. Arion, era un amplu răspuns cabinetului de la Kiev la informațiile „voit eronate sau tendențioase” expuse în nota ucraineană din 5 mai 1918 (st. v.). În aceasta se făcea mai întâi o incursiune în istoria teritoriului cuprins între Prut și Nistru, subliniindu-se continuitatea sa de viață materială, politică și spirituală românească. În primul rând, el constata că „teritoriul cuprins între Carpați, Nistru, Marea Neagră, cursul inferior al Dunării,... este un teritoriu geografic perfect delimitat..., de țările înconjurătoare”, demonstrând că în acest spațiu „a luat naștere și s-a dezvoltat din secolele IV până în XIV o populație românească” și, „ca urmare a mai multor emigrații românești venite din Transilvania, s-au format principate românești”, din care, în secolul al XIV-lea, s-a format Principatul Moldovei. Pentru a garanta frontierele, principii moldoveni au construit marile fortărețe de la Hotin, Soroca, Bender (Tighina), Cetatea Albă, Chilia. În acest context, concluziona diplomatul român, până la anexarea rusească din 1812, „Din punct de vedere geografic, etnografic, istoric, așa zisa provincie a Basarabiei a fost deci din toate vremurile un pământ românesc și a format o parte integrantă și indivizibilă a principatului Moldovei” [3, p. 235-236; 4, p. 45], astfel că Basarabia, „cedată în 1812 de către Turcia în disprețul dreptului

și tratatelor, nu este decât jumătatea de răsărit a teritoriului moldovenesc”.

Cât privește prezentul, timp de 106 ani, în pofida politicii promovate de autoritățile țariste „aspectul românesc al pământului Basarabiei nu s-a schimbat aproape deloc”, cu unele excepții în orașe unde predomină alogeni și la sud coloniștii, „Basarabia oferă astăzi aproape același tablou ca acum 100 de ani, adică o populație agricolă compactă moldovenească de țărani”. În favoarea perpetuării elementului românesc din vechime pe întreaga întindere a teritoriului cuprins între Prut și Nistru, sunt aduse și argumentele de ordin toponimic, hidronimic etc. În acest context, era firesc ca la prăbușirea Imperiului țarist, teritoriul răpit „să se reîntoarcă în mod necesar la Moldova” [3, p. 237].

În document se analizează, în continuare, situația premergătoare Unirii, reamintind „indisciplina și anarhia” ce au cuprins armata rusă începând cu primăvara anului 1917, debandada, jafurile și incendiile „potrivit obiceiurilor bolșevice”, la care s-au dat la întoarcerea în dezordine în Rusia soldații din unitățile rusești de pe Frontul român. Astfel, chemarea trupelor române în Basarabia de către Sfatul Țării, „la cererea populației întregi”, cu acordul aliaților, „pentru a garanta viața, onoarea și averea populației”, precum și a păzi depozitele armatei române, a fost „pentru guvernul român o datorie imperioasă”, iar apelul adresat României „nu putea rămâne fără ecou, chiar din motivul Comunității de rasă”. Ulterior, „prin organul reprezentanților săi legali”, populația „și-a manifestat dorința de a vedea Basarabia unindu-se cu România”, act contestat de partea ucraineană [3, p. 238].

Cu referință la actul din 27 martie/9 aprilie 1918, Guvernul Regal informa că acesta „n-a avut nici efectul unei anexări, nici al unei încorporări, ci al unirii Basarabiei cu România, așa cum o proclama votul Sfatului Țării”.

Cât privește celelalte argumente și afirmații expuse în nota ucraineană, în special referitoare la modul de constituire a Sfatului Țării, contestat de autoritățile ucrainene, guvernul român avea să reitereze argumentele enunțate deja anterior, făcând similitudine cu organele reprezentative constituite la periferiile naționale ale fostului Imperiu țarist, accentuând „că modul general adoptat pentru organizarea normală a unei reprezentanțe naționale, poate diferi de la o țară la alta, după timpuri și împrejurări... Rada ucraineană... s-a constituit și funcționează la Kiev, într-o manieră aproape identică cu cea a „Sfatului Țării”... Aceasta s-ar putea spune pentru toate adunările legislative ale statelor care au succedat imperiul țarilor... ele erau ex-

presia legală a națiunii însăși și că deciziile lor au fost adoptate în virtutea principiului astăzi de necontestat că fiecare națiune este stăpâna destinului său și a viitorului său...Din acest punct de vedere este în afară de orice îndoială că după căderea Imperiului rus, „Sfatul Țării” a guvernat în mod public Basarabia, fără întrerupere și în deplină independență, că el funcționa ca reprezentanța legală și ca autoritatea supremă a Basarabiei, fără ca cineva să-i fi contestat vreodată drepturile și legitimitatea sa” [3, p. 239-240].

Despre presupusa nesupunere politică față de România și pretensele declarații în acest sens ale Sfatului Țării, șeful diplomației românești sublinia că guvernul regal „nu cunoaște în ceea ce privește politica generală și poziția internațională a Basarabiei decât cele trei declarații făcute de „Sfatul Țării” la datele următoare: 2 decembrie 1917 – Declarația de autonomie a Basarabiei; 24 ianuarie 1918 – Declarația de independență a Basarabiei sub numele de Republică Moldovenească; 27 martie 1918 – Declarația de unire a Republicii Moldovenești cu Regatul României”.

Într-un mod similar a fost combătută și afirmația părții ucrainene precum că aliații și guvernul român ar fi garantat în scris guvernului Republicii Moldovenești independența sa politică în raport cu România, declarându-se „Guvernul Regal este de altfel convins că o astfel de declarație trebuia să garanteze în principal și în mod necesar independența politică a Basarabiei nu în raport cu România care abia ieșită dintr-un război nefericit pentru ea, nu avea desigur nici cea mai mică intenție de a face cuceriri sau de anexa teritorii, ci mai ales în raport cu celelalte țări vecine Basarabiei”.

Nota de răspuns reafirma faptul că „Guvernul Regal n-a avut de la început decât singura dorință de a vedea Basarabia bucurându-se în sfârșit de libertățile de care fusese lipsită de mai bine de o sută de ani. Drepturile sale istorice incontestabile au impus și impun totuși României datoria sacră de a veghea la libertățile în sfârșit cucerite să nu mai poată fi răpite niciodată românilor din Basarabia și această datorie va ști s-o facă respectată, dacă va fi cazul, orice guvern român”.

În acest context, guvernul român reafirma că „n-a avut niciodată intenția de a cuceri, de anexa sau de a încorpora Basarabia, dar n-ar putea să renunțe la drepturile istorice ale României, asupra unui pământ românesc și tocmai din acest drept decurgea pentru el obligația imperioasă de a consimți în virtutea dreptului istoric imprescriptibil la dorința formulată de imensa majoritate a populației din Basarabia și de a accepta unirea care garantează definitiv poporului din Basarabia binefacerile libertății lor”.

Referitor la misiunea armatei române, nota specifică că aceasta a fost trimisă în Basarabia „nu numai pentru a salvagarda depozitele sale, dar și pentru salvagardarea vieții și bunurilor tuturor locuitorilor, fără deosebire de origine sau naționalitate, și aceasta s-a produs în urma cererilor presante ale „Sfatului Țării” și a întregii populații terorizate prin excesele bolșevice”, ea nu a intervenit și nici nu a influențat desfășurarea procesului de votare a Declarației Sfatului Țării de Unire a Basarabiei cu România, prin așa „numite presiuni, intimidări sau violențe exercitate direct sau indirect asupra membrilor Sfatului Țării, care sunt complet inventate. „Niciodată n-au fost luate măsurile coercitive despre care este vorba, nu s-a impus niciodată un ultimatum cu un termen de 3-4 ore sau de 24 de ore Sfatului Țării” [3, p. 240-241].

În continuare, C. C. Arion a combătut insinuările ucrainene referitoare la pretenziile drepturi politice și economice ale Ucrainei asupra Basarabiei, precum și publicațiile panslaviste din care se inspiră afirmațiile enunțate în nota ucraineană, potrivit cărora românii sau moldovenii ar reprezenta numai 49 % sau 46 % din totalul populației basarabene, demonstrând, în același timp, că „Ucraina n-a avut niciodată drepturi asupra Basarabiei și n-a putut exercita nici o influență asupra ei, deoarece tocmai dimpotrivă, Moldova a fost aceea care din toate vremurile a exercitat o influență necontestată asupra Podoliei, parte a Ucrainei, și că influența moldovenească a lăsat acolo vestigii care persistă încă și în zilele noastre.

Neavând nici un drept istoric de valorificat asupra Basarabiei, numita Notă invocă cel puțin un alt argument și afirmă de mai multe ori că românii nu formează majoritatea populației din Basarabia, și că această majoritate aparține popoarelor ne moldovene, printre care se numără mulți ucraineni”, numărul românilor locuind în Basarabia depășind în realitate 70 % din totalul populației, în timp ce ucrainenii nu se găsesc acolo decât într-o proporție infimă. Urmând logica notei ucrainene, ministrul român de externe opina: „Dacă necesitățile strategice și economice ar putea fi invocate ca argumente suficiente și valabile pentru a justifica pretenziile de sporire a teritoriilor, România ar fi în drept să ridice la rândul său pretenții care ar putea viza Podolia și chiar portul Odesa” [7, p. 241-248].

În finalul notei se exprima speranța că se vor stabili relații normale și continue, cât mai curând posibil, între România și Ucraina [6, p. 111-125].

Analizând cea de-a doua notă a guvernului ucrainean, marele istoric N. Iorga, într-un articol din presa timpului intitulat *Ucraina hatmanului și Basarabia* scria: „Ucraina hatmanului Skoropadski trimite încă

o notă României pentru a-i spune lămurit că înțelege a-și rezerva posesiunile Basarabiei întregi” [7, p. 176].

În continuare sunt combătute argumentele istorice și etnice, precum și dreptul de cucerire, invocate de partea ucraineană în revendicarea Basarabiei. Cu referință la dreptul de cucerire, N. Iorga afirma că „Ucraina nu e moștenitoarea Rusiei și nu poate reclama din ceea ce a format Rusia decât ce aparține domeniului de limbă și de rasă al poporului ucrainean”. De asemenea, și „drepturi istorice Ucraina iarăși nu poate să le reclame, și iată de ce. Asemenea drepturi le poate invoca numai un stat care până la un moment dat și-a păstrat neîntrerupt existența cam în aceleași hotare și în aceeași formă de organizare, sau măcar în elementele bine definite care au ajuns a forma, din propriul lor impuls și cu propriile puteri, un stat” [7, p. 177]. Cât privește argumentele etnice, „Ucraina cea nouă nu poate reclama decât pe congenerii săi, iar nu și pământul lor, dacă acest pământ nu le aparține acestora de veacuri, și în puterea unui netăgăduit drept istoric, dacă el a fost ocupat altfel decât prin expansiunea firească a națiunii”, ucrainenii stabilindu-se în teritoriul dintre Prut și Nistru în calitate de coloniști începând cu secolul al XVII-lea [7, p. 178].

La 2 iulie 1918, C. C. Arion, în spiritul notei din 19 iunie 1918, a adresat o telegramă-circulară legațiilor României din diferite țări, în care preciza că guvernul Ucrainei „ar avea intenția de a reîncepe agitațiile în problema Basarabiei”. Autorul documentului afirma că „Unirea Basarabiei cu România s-a făcut prin votul aproape unanim al Sfatului Țării”. În acest organ, populația ruteană și ucraineană era reprezentată în raport cu ponderea ei. Imensa majoritate a Adunării s-a pronunțat fără rezerve pentru unire. „Această unire, opina șeful diplomației române, o considerăm indisolubilă pentru totdeauna, deoarece ea reprezintă triumful dreptului nostru”.

Semnatarul circularei informa că reprezentanții ucraineni în străinătate fac o propagandă ostilă României, inserând o serie de revendicări care nu pot fi acceptate, printre care protejarea populației ucrainene din Basarabia, fără să se prezinte vreun caz de abuz. Ministrul român constata că dincolo de Nistru se află aproximativ 500 000 de români încorporați în Ucraina, precizând, că „România ar putea pretinde pentru acești români aceleași drepturi pe care Ucraina le cere pentru rutenii ucraineni din Basarabia”. Prin urmare, pretenziile Ucrainei nu au niciun temei, nicio fundamentare istorică sau juridică. Atitudinea guvernului de la Kiev, se accentua în circulară, este de natură „să tulbure în mod inutil buna înțelegere ce trebuie să

existe între cele două state vecine și pe care suntem dispuși să le stabilim și să le întreținem” [4, p. 46].

Însă speranțele lui C. C. Arion de normalizare a relațiilor româno-ucrainene nu s-au realizat. Până la sfârșitul războiului n-a mai avut loc niciun schimb de note în această chestiune, în Ucraina producându-se tulburări prin evacuarea austro-germanilor, iar Scoropadski fiind înlocuit, la 2/15 noiembrie 1918, de generalul Simion Petliura, exponent al socialiștilor [1, p. 164].

Ulterior, Ucraina, devenită republică sovietică unională, va fi încadrată în Uniunea Sovietică, ștafeta fiind preluată de guvernul de la Moscova. Ceea ce n-au reușit liderii ucraineni în 1917–1918, a realizat conducerea bolșevică de la Kiev, în 1940, când în urma reanexării Basarabiei la URSS și formării RSSM, cele trei județe (Hotin, Cetatea Albă, Ismail – pretinse a fi populate majoritar de ucraineni), au fost încorporate, cu acordul Kremlinului, în componența RSS Ucrainene.

BIBLIOGRAFIE

1. Cernovodeanu P. Basarabia. Drama unei provincii istorice românești în contextul politicii internaționale (1806–1920). București: Albatros, 1993. 191 p.
2. Ciobanu Ș. Unirea Basarabiei. Studiu și documente cu privire la mișcarea națională din Basarabia în anii 1917–1918. Chișinău: Universitas, 1993.
3. Unirea Basarabiei și a Bucovinei cu România 1917–1918. Documente. Antologie de Ion Calafeteanu și Viorica-Pompiliu Moisuc. Chișinău: Hyperion, 1995. 346 p.
4. Stan C. I. Unirea Basarabiei cu România în contextul relațiilor româno-ucrainene (1917–1920). În: Destin Românesc, 1999, nr. 3.
5. Constantin I. Basarabia la interferența marilor interese. În: Destin Românesc. Revistă de Istorie și Cultură. 2017, An XII (XXIII), nr. 1-2 (99-100).
6. Karețki A., Pricop A. Lacrima Basarabiei. Culegere de documente. Chișinău: Știința, 1993. 320 p.
7. Iorga N. Ucraina hatmanului și Basarabia. În: Neamul românesc în Basarabia. București: Editura Fundației Culturale Române, 1997.

Elena Rotaru. *Vara (Recoltă)*, tapiserie, 164,0 × 295,0 cm, 1977.